

ותקנות רשעים תאבד - קונפליקט ומחלוקת אצל האנטי גיבורים בתנ"ך

בית מדרש 1, ד"ר בריינה יוכבד לוי

איש שדה

ותקנות רשעים תאבד: קונפליקט ומחלוקת אצל האנטי גיבורים בתנ"ך

נלמד על עשיו אחינו האדמוני, נעיין במערכת הפנימית של מחלוקת קרח והנשים כמשפיעות בתוכה, נחקור את דמותו של אבשלום כאב טיפוס למרד במישור המשפחתי, וננסה להבין את גזרת המן וזרש כפלטפורמה לרשע, נדון בכוחות שהיו בידיהן של המלכות איזבל, עתליה וושת, לרע ולטוב.

במהלך התוכנית נעמיק בפשט ובמדרש, נלמד את הפרשנים הראשונים והאחרונים, וכמו כן מפעם לפעם נערוך גיחות לעולם האמנות, המוסיקה, הקולנוע, השירה והפיוט, בהנחיית רחל ליפשיץ ואומנים אורחים

1. עיינו בבראשית כה, פס' יט – לד

ציירו את דיוקנם של יעקב ועשו מתוך הפסוקים, על פי הפשט.

2. מה תדמיתם של השניים בארבעת השירים הבאים, של חיים גורי, א. עלי, יהודית כפרי ורבקה מרים?

ריח השדה חיים גורי

עָשׂו, עָשׂו, פְּתוּחַ וְחַם מִהַרְגִּיל.
אֶתָּה יוֹרֵד בְּדֶרֶךְ הַבְּזוּלָּת אֶל הַשָּׂדוֹת הָרְחֹבִים.
וְרִיחַ הַשָּׂדֶה וְהַזֶּעֶה וְהָעֶשֶׂן.
וְלֹא כָּל כֶּךָ חָכֵם וְלֹא כָּל כֶּךָ קְדוֹשׁ
וּמֵאַחַר קִצֵּת לְהִבִּין.

וַיֵּשׁ בְּךָ עֲצָבוֹת מִסִּימַת וְכַח רֵב, עָשׂו.
אוֹלֵי זֶה בָּא מִן הָעֶפְרַיִם וּמִן הָאֲבָנִים וּמִן הַמִּתְכַּחֲתוֹת.
אֵךְ כִּאֲשֶׁר צְרִיכִים לָךְ וְצוֹעֲקִים אֵלֶיךָ,
אֶתָּה שָׁם.

אֲנִי חוֹשֵׁב עָלֶיךָ וְאֶתָּה אֵינְךָ יוֹדֵעַ עֲכָשׁוּ.
אַחַר כֶּךָ אֶתָּה חוֹזֵר כְּמוֹ אֶתְמוֹל.

וְשׁוֹב הַיּוֹם פְּתוּחַ וְחַם מִהַרְגִּיל.
אֶחָד כְּמוֹךָ לֹא יִנוּחַ לְעוֹלָם. יֵשׁ עֲבוֹדוֹת שְׁחֹרוֹת

וּמִיִּשְׁהוּ חַיֵּב לָרוּץ וּלְהִשִּׁיב אֶת הַגְּזֵלָה. תָּמִיד.
לְהִיּוֹת פְּחוֹת אֶהוּב, חֲזַק וּמְרֻמָּה
וְלֹא רָאוּי לְרַחֲמִים.

עשו בני – א. עלי

עשו בני וראשית אוני
שנינו יודעים שיעקב
הוא שיקבל את הברכה ההיא.
הוא שיהיה להם חלקלק, ערמומי,
מחליף צורות כענן

בפרצופו התם, טוה את תכניו
בתוכני האהל, אהוב השמים
והנשים
ואני חיב להעמיד פנים
כאלו אני רואה את התרמית

אבל אתה בני אהוב נפשי
ידיך כעשב בטל,
ריחך כריח המטר בשדה
ורכיך כאונשת השבילים
בקמה...

תהא לו ברכת אלוקים המקללה
השמים וכל צבאם,
תהא לו חלקת המלה
ולך בני אהובי ברכת האדם:
"תהא לך האדמה".

עשו – יהודית כפרי

ורבקה אוהבת את יעקב,
כתוב.
ורבקה אמרה ליעקב בנה,
כתוב.
ומה עשו?
לפעמים אני שומעת
את הצעקה ההיא הגדולה והמרה עד מאד
עולה מכל קצו השדה
ששם הוא רץ בעקבי הצבאים
כדי לשכח.
טל השמים יורד על ראשו
רסיסי לילה,
ולבו מלא משטמה
והוא מבקש להרג.
אחר-כך יאהב נשים
לאט-לאט דבר מה יגליד בתוך נפשו,
ירפא.
מקץ הרבה שנים
ואהבה רבה
אני רואה אותו
יוצא לקראת אחיו.
יש לי רב, אחי, הוא אומר
ובוכה
וכל העולם
בוכה אתו.

רבקה מרים, מתוך באים בימים: אברהם, יצחק, יעקב

רבקה מלבישה את יעקב במטבח הבית

בתחפשת ליצן, בבגדים של שוטר

פנים רבות פניך, ילד, היא לוחשת, על רבוי פניך אל תותר

הנה יעקב אתה ואתה גם עשו

היא מלחשת

כשהיא שער אדמוני מדביקה לזרועיו-

אם עץ של זית, למשל, תוכל להיות, ילדי

וגם אזוב על הקיר וינשוף ולטאה ושור ונמר וגם גדי-

אז תיטיב לחיות אף כשתרחיק ממני ללכת

גם כשידך הזאת הקטנה לא עוד תאחז בידי

גם כשבלב של מדבר או בלבו של היער

תותר יחיד.